

Piotr LOTARSKI

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

DOŚWIADCZENIA Z OPERACJI WOJSKOWYCH PROWADZONYCH W STREFIE GAZY W XXI WIEKU

Abstrakt:

Strefa Gazy jest w XXI wieku obszarem działań zbrojnych organizacji Hamas oraz Palestyńskiego Islamskiego Dżihadu przeciwko Izraelowi. W odpowiedzi na aktywność islamskich ugrupowań siły zbrojne Izraela przeprowadziły cztery duże operacje wojskowe. Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie tego asymetrycznego konfliktu prowadzonego w terenie zurbanizowanym oraz użytych tam nowych rodzajów technologii wojskowych, w oparciu o doświadczenia z przeprowadzonych tam operacji wojskowych. Przewaga jaką uzyskiwał Izrael wynikała m.in. z wykorzystania metod wywiadowczych i rozpoznania, a także zastosowania oprogramowania opartego na sztucznej inteligencji. Wojska izraelskie ponosiły jednak dotkliwe straty ludzkie, co wskazuje, że w walkach miejskich przewaga taktyczna i technologiczna nie zawsze się sprawdza. Dzięki przygotowaniu podziemnych instalacji i tuneli Palestyńczycy mogli neutralizować przewagę wojsk izraelskich, stosując zasadzki, skryte manewry pododdziałami, wyjścia na tyły wojsk izraelskich, czy też możliwość szybkiej ucieczki. Brakowało im jednak skuteczności w starciu z ultranowoczesnym systemem przeciwlotniczym Iron Dome, czy z pojazdami pancernymi. Zaprzecza to opiniom o nieprzydatności broni pancernej w walkach miejskich. Doświadczenia zebrane w opisanych operacjach wojskowych powinny być wykorzystane w przyszłych konfliktach zbrojnych prowadzonych w zurbanizowanej Europie.

Słowa kluczowe: Strefa Gazy, Izrael, Hamas, Palestyński Islamski Dżihad, terroryzm międzynarodowy, wojna asymetryczna, nowe technologie wojskowe.

Wprowadzenie

Konflikt arabsko-izraelski jest jednym z najdłużej trwających konfliktów zbrojnych świata. Jego największe nasilenie miało miejsce w latach 1948-49, 1956, 1967 i 1973-74. Zgodnie z rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 181, ogłoszoną 29 listopada 1947 roku, Palestyńczycy

dążą do utworzenia własnego, niezależnego państwa. Nienawiść zapoczątkowana żydowskimi alijami¹, powstaniem Izraela w 1948, przegrany przez Arabów wojnami, do dzisiaj utrzymuje stałe napięcie między ludnością arabską a żydowską. Po 1974 roku walki przeniesiono do Libanu, gdzie przeciwnikami Izraela byli Palestyńczycy oraz bojownicy Hezbollah. Od wojny lipcowej w Libanie 2006 roku działania zbrojne przeciwko Izraelowi prowadzone są głównie przez Hamas oraz Palestyński Islamski Dżihad w rejonie Strefy Gazy. W odpowiedzi na aktywność militarną islamskich ugrupowań w Strefie Gazy siły zbrojne Izraela przeprowadziły cztery duże operacje wojskowe pod kryptonimami:

- „*Płynny Ołów*” - w dniach 27 grudnia 2008 - 18 stycznia 2009 roku;

- „*Filar Obrony*” - w dniach 14-21 listopada 2012 roku;

- „*Ochronny Brzeg*” - w dniach 8-26 sierpnia 2014 roku;

- „*Strażnik Murów*” - w dniach 10-21 maja w 2021 roku.

Najważniejszymi celami militarnymi i politycznymi izraelskich operacji w Strefie było osłabienie Hamasu i Palestyńskiego Islamskiego Dżihadu poprzez zniszczenie czy też zmniejszenie ich potencjału militarnego, likwidację kadry kierowniczej oraz zniechęcenie ludności palestyńskiej do walki przeciwko Izraelowi. Ze względu na nierówny potencjał stron, działania zbrojne w Strefie Gazy zaliczamy do konfliktów asymetrycznych prowadzonych w strefie zurbanizowanej, charakterystycznej dla przewidywanych i prowadzonych dzisiaj działań wojennych, jak np. na Ukrainie. W operacjach tych użyto nowych rodzajów broni, które z dużym prawdopodobieństwem wpłyną lub mogą wpłynąć na przebieg i wyniki przyszłych konfliktów.

Celem niniejszego opracowania jest próba scharakteryzowania kluczowych doświadczeń z wymienionych wyżej operacji wojskowych prowadzonych w Strefie Gazy oraz nowych rodzajów technologii wojskowych użytych w walce.

Strefa Gazy jako obszar działań

Strefa Gazy stanowi niewielkie terytorium o powierzchni 360 km² graniczące z Izraelem i Egiptem, położone wzdłuż brzegu Morza Śródziemnego. Zamieszkała od XV wieku p.n.e., była areną walk różnych narodów i imperiów, ponieważ jest zlokalizowana na szlaku łączącym

---

¹Alije (*alijat*) - kolejne akcje przesiedlania Żydów do Palestyny, głównie z Europy, Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki, zapoczątkowane w XIX w.

Bliski Wschód i Europę z Afryką. Jest to obszar płaski, piaszczysty i półpustynny, wyniesiony do 105m n.p.m. Brak na nim wód powierzchniowych a roczne opady wynoszą ok. 300 mm, co powoduje konieczność zaopatrzenia mieszkańców w wodę ze studni artezyjskich. Ponad 80% ludności zamieszkuje miasta takie jak: Gaza, Khan Junis i Rafah.

Oficjalną nazwę Strefa Gazy nadano temu obszarowi w 1948 roku. W 2021 roku Strefę zamieszkiwało 1,97 mln mieszkańców, przez co jest uznawana za jedno z najgęściej zaludnionych obszarów na Ziemi. Jest to także jedno z najbiedniejszych i pozbawionych pracy miejsc na świecie. Bezrobocie wynosi tu blisko 28% a średni dochód *per capita* stanowił 6,2 tys. \$ rocznie².

Obszar Strefy Gazy znajdował się pod okupacją izraelską od wojny sześciodniowej 1967 roku do 2005 roku, stanowiąc część tzw. Terytoriów Okupowanych (Strefa Gazy, Wschodnia Jerozolima, Wzgórza Golan i Zachodni Brzeg). W 1987 roku wybuchło nieprzewidziane przez żadną ze stron konfliktu spontaniczne powstanie ludności w Gazie oraz na Zachodnim Brzegu nazwane Intifadą (tzw. *rewolucja kamieni*). Rozruchy zaczęły się od demonstracji ludności podczas pogrzebu w Gazie ofiar wypadku spowodowanego przez izraelski pojazd wojskowy. Oburzenie ludności wyrażające się poprzez obrzucanie izraelskich żołnierzy kamieniami i butelkami z benzyną szybko doprowadziło do zdecydowanej reakcji rządu Izraela, który skierował wojsko do zwalczania rozruchów. Palestyńska Rada Narodowa 15 listopada 1988 roku proklamowała w Algierze niepodległość Państwa Palestyńskiego (tzw. deklaracja algierska). Sytuację Palestyńczyków pogorszyło zrzeczenie się przez króla Jordanii Husajna w 1988 roku roszczeń do Zachodniego Brzegu, ponieważ do tego czasu otrzymywali oni wsparcie z Jordanii. Większość z nich posiadała jordańskie paszporty, a postanowienie Husajna pozbawiło ich (na Zachodnim Brzegu) przynależności państwowej (Schulze 2010, s. 106).

W 2005 roku przeprowadzono opracowany przez Ariela Szarona plan wycofania ze Strefy Gazy. Ewakuowano instalacje wojskowe oraz kilkadziesiąt tysięcy osadników żydowskich z 21 osiedli do nowych miejsc, położonych głównie na pustyni Negev. Wycofanie było częścią izraelsko-palestyńskiego procesu pokojowego. Jednakże Izrael zachował pełną kontrolę nad granicami Strefy Gazy, jej wodami przybrzeżnymi,

---

² CIA, The World Factbook, *Gaza Strip*, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/gaza-strip/>, dostęp: 16.03.2022.

dostawą mediów, rejestracją ludności, a poprzez posterunki graniczne kontroluje także przemieszczanie się ludności. W wyniku *porozumienia z Oslo* (1993) obszar ten oficjalnie pozostaje pod administracją władz Państwa Palestyna (Palestyńskie Władze Narodowe, d. Autonomia Palestyńska). Od wyborów w 2006 roku kontrolę nad Strefą Gazy przejęła organizacja Hamas, co spowodowało rozbitcie palestyńskiej jedności i utratę kontroli nad Strefą przez władze Państwa Palestyna. Dla rządu Izraela przejęcie władzy przez antyizraelskie ugrupowanie było powodem do wstrzymania rozmów pokojowych. Od grudnia 2006 roku nasiliły się bratobójcze walki między członkami Hamasu a sprawującymi dotychczas władzę w Strefie Gazy bojownikami Organizacji Wyzwolenia Palestyny (głównie z ugrupowania Fatah), popieranymi przez Zachód oraz Izrael. Od tego czasu wzrosła też znacznie liczba ataków moździerzowych i raketowych skierowanych na terytorium Izraela³.

Charakterystyka Hamasu i Palestyńskiego Islamskiego Dżihadu

Palestyński Islamski Dżihad (PIJ – *Palestinian Islamic Jihad*) utworzono w 1979 roku w Strefie Gazy. Celem działalności organizacji jest utworzenie islamskiego państwa na terytorium dawnej Palestyny, tj. obejmującego dzisiejszy Izrael, Strefę Gazy i Zachodni Brzeg. Przywódcą ugrupowania jest Ziyad al-Nakhallah. Organizacja otrzymuje finansowe i militarne wsparcie z Iranu, współpracując z libańskim Hezbollahem. Skrzydło militarne o nazwie Brygady *al-Quds* prowadzi systematyczne ataki moździerzowe i raketowe kierowane na terytorium Izraela. Członkowie Brygad dokonywali w przeszłości ataków samobójczych, ostrzału i uprowadzeń żołnierzy i cywilów izraelskich. Ich uzbrojenie stanowią przeciwpancerne pociski kierowane (ppk), przenośne przeciwlotnicze zestawy raketowe (ppzr) bardzo krótkiego zasięgu (MANPADS - Man-portable air-defence system), improwizowane ładunki wybuchowe (IED-improvised explosive device). W walce zaczęto wykorzystywać także drony, w tym do działań pod wodą. Liczebność bojowników PIJ jest trudna do oszacowania. W 2020 roku oceniano ich liczbę na tysiąc do kilku tysięcy.

Hamas (Islamski Ruch Oporu) utworzono w 1987 r. w Strefie Gazy po wybuchu pierwszego powstania palestyńskiego (tzw. Intifady)⁴. Jednym z zasadniczych haseł programowych Hamasu jest zniszczenie

---

³ W walkach tych zginęło około 350 osób a 2 tys. zostało rannych (Jarząbek, s. 283-286).

⁴ Słowo „hamas” pochodzi od arabskiego czasownika *hamisa* – co oznacza ideę żarliwego poświęcenia się jakiejś sprawie.

Izraela i utworzenie islamskiego palestyńskiego państwa. Podobnie jak PIJ, Hamas uznawany jest przez USA i UE za antyizraelską, islamską organizację terrorystyczną. Skrzydło militarne Hamas stanowią Brygady Qassama (IQB - the *'Izz al-Din al-Qassam Brigades*), których liczebność w 2020 roku oceniano na 20-25 tys. bojowników. Hamas posiada podobne uzbrojenie jak PIJ. Oprócz tego Brygady wyposażone są w bezzałogowe statki latające (BSL), balony uzbrojone w IED i środki zapalające. Dzięki zasięgowi rakiet do 150 km, możliwy jest ostrzał największych miast i baz wojskowych Izraela. Obecnym przywódcą politycznym jest Ismail Haniyeh, pełniący de facto obowiązki premiera Strefy Gazy. Brygady są największą grupą zbrojną działającą w Strefie Gazy, a ich członkowie walczyli we wszystkich działaniach zbrojnych. Składają się z sześciu dużych jednostek i kilku mniejszych. IQB posiada także własną wewnętrzną służbę bezpieczeństwa o nazwie *Al-Majda*. Według źródeł izraelskich Hamasowi należy przypisać ponad 90 zamachów samobójczych i bombowych, wystrzelenie na terytorium izraelskie około 12 tys. rakiet i 5 tys. pocisków moździerzowych oraz zabicie ponad 650 Izraelczyków⁵.

Hamas i PIJ od lat 90. XX wieku wykorzystywały dobre relacje z Iranem, ustanowione po wojnie o Kuwejt. Hamas otrzymał wówczas przyrzeczenie rocznego dofinansowania przez Iran w wysokości 30 mln USD rocznie, a także obietnicę dostaw uzbrojenia oraz prowadzenia szkoleń dla bojowników przez Islamski Korpus Strażników Rewolucji (IRGC- *Islamic Revolutionary Guard Corps*) w obozach wojskowych w Iranie, Libanie i Sudanie (Domeracki, 2018, s. 51). Po wybuchu tzw. *Arabskiej Wiosny* w 2011 roku Hamas odkupił od libijskich wojskowych broń i wyposażenie, w tym także amunicję wyposażoną w głowice chemiczne. Ocenia się, że bojownicy palestyńscy mogli otrzymać także pociski z gazem musztardowym i z gazem działającym na układ nerwowy (Izak, 2014, s. 201, 210).

Potencjał militarny Sił Obronnych Izraela (*Israel Defense Forces - IDF*)

Siły zbrojne Izraela poniosły znaczące straty w ludziach i sprzęcie w przegranym politycznie i militarnie konflikcie z szyickim Hezbollahem w Libanie (wojna lipcowa 2006 r.). Doświadczenia zebrane podczas tego konfliktu wykorzystano do zastosowania nowych metod walki i

---

⁵ Israel Defense Forces, *Hamas' Military Wing*, <https://www.idf.il/en/minisites/hamas/hamas-military-wing/>, dostęp: 08.03.2022.

udoskonalenia wcześniej stosowanych. Zrezygnowano ze znanej z Libanu strategii EBO (*Effects Based Operations*), a opracowano nowe zasady walki bazujące na starych sprawdzonych wzorcach. Wprowadzony po wojnie pięcioletni plan rozwoju Izraelskich Sił Obronnych *Teffen 2012* przewidywał zwiększenie zdolności manewru wojsk lądowych, opartych na nowoczesnych czołgach wyposażonych w systemy samoobrony (*Merkava Mk IV*) i ciężkich transporterach opancerzonych (*Achzarit, Namer*), śmigłowcach szturmowych (*Apache, Cobra*), BSL oraz lotnictwie, które miało znacząco zwiększyć swoje zdolności precyzyjnego ataku. Stale modernizowano artylerię wojsk lądowych. Plan przewidywał także osiągnięcie przewagi w dziedzinie wywiadowczej. Znacznie zwiększono wysiłki szkoleniowe w zakresie prowadzenia natarcia i obrony oraz walki w terenie zurbanizowanym. Jednostki wyposażano w bardzo nowoczesne i sprawne uzbrojenie, które zaprezentowano podczas kolejnych operacji wojskowych (Paździorek, 2018, s. 201-202).

W 2022 r. Izrael zajmuje 18. miejsce spośród 140 krajów uwzględnionych w corocznym przeglądzie *Global Firepower*. Według tego źródła w IDF służbę czynną pełni 170 tys. żołnierzy, a rezerwa mobilizacyjna stanowi 465 tys. osób. IDF posiada 1,9 tys. czołgów, 8 tys. pojazdów opancerzonych, 650 szt. artylerii samobieżnej, 300 szt. artylerii ciągniętej, 48 samobieżnych wyrzutni rakiet. Lotnictwo izraelskie liczy 270 samolotów bojowych, w tym trudno wykrywalne F-35, F-15, F-16, i 48 śmigłowców uderzeniowych, głównie najnowsze odmiany AH-64 *Apache*. Marynarka wojenna liczy 67 okrętów różnych klas, w tym 7 korwet, 5 okrętów podwodnych wyposażonych prawdopodobnie w rakiety manewrujące i 45 okrętów patrolowych⁶. Izrael według wielu źródeł jest wyposażony w broń jądrową, a liczbę ładunków ocenia się na minimum 100 szt., co czyni to państwo potęgą regionalną, daje gwarancję przewagi strategicznej oraz gwarancję przetrwania we wrogim środowisku⁷.

Doświadczenia z operacji „Płynny Ołów”

Operacja „Płynny Ołów” (*Cast Lead*) rozpoczęła się 27 grudnia 2008 r. Palestyński Hamas zapoczątkował działania zbrojne, odpalając rakiety *Qassam* i *Grad*, wskazując oficjalnie, że atak spowodowany był

---

⁶ Global Firepower 2022. *Israel*, https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=israel, dostęp: 16.03.2022.

⁷ Center for Arms Control and Non-Proliferation, *Israel*, <https://armscontrolcenter.org/countries/israel/>, dostęp: 26.03.2022.

tragiczną sytuacją ekonomiczną i socjalną ludności Strefy Gazy. Działania Hamasu wspierały Palestyński Islamski Dżihad oraz Ludowy Front Wyzwolenia Palestyny (Mroczkowski, 2014, s. 222). Celem sił zbrojnych Izraela było całkowite powstrzymanie lub ograniczenie ostrzału raketowego i moździerzowego obszaru Izraela, osłabienie przywództwa Hamasu poprzez likwidację lub aresztowanie jak największej liczby bojowników oraz uniemożliwienie lub ograniczenie przemytu broni, który odbywał się przy wykorzystaniu setek tuneli wykopanych pod granicą egipsko-izraelską (tamże, s. 47-48), a także poprzez likwidację kanałów przerzutowych i odizolowanie Strefy Gazy.

Za prowadzenie operacji odpowiedzialne było dowództwo Dywizji Gazy ze składu Dowództwa Południowego. Dywizja była oddziałem terytorialnym posiadającym etatowo dwie brygady. Jej dowództwo zdobyło już spore doświadczenie w trakcie działań w Gazie w czasie okupacji Strefy oraz powstań palestyńskich. Podczas operacji „*Płynny Ołów*” do Dywizji przydzielono dodatkowe cztery brygady (35 Brygada Spadochronowa, Brygada *Golani*, 84 Brygada *Givati*, 401 Brygada *Track of Iron*). W razie potrzeby kolejnych kilka brygad rezerwowych IDF mogło być skierowanych pod kontrolę operacyjną Dywizji. Lotnictwo wyznaczyło do każdej brygady oficera naprowadzania lotnictwa, pozwalając tym samym dowódcy brygady na kontrolę działań sił powietrznych. Brygady posiadały własne jednostki śmigłowców bojowych oraz bezzałogowych środków latających (BSL), jak również możliwości użycia lotnictwa uderzeniowego na wezwanie z pola walki. Środki powietrzne skoncentrowano na małej przestrzeni, co pozwalało na doskonałą koordynację powietrzno-lądową i zapewniło przytłaczającą siłę ognia czołowym jednostkom, nawet pododdziałom szczebla plutonu (Paździorek, op.cit., s. 189-190, 204).

Podczas działań zbrojnych masowo używano BSL wyposażonych w systemy obserwacji, mogące przekazywać dane w czasie rzeczywistym (online) do systemów dowodzenia. Środki te miały zdolności do przebywania w powietrzu przez wiele godzin. Unikano używania lekkich transporterów opancerzonych na podwoziu M113, stosując głównie ciężkie 44 tonowe TO *Achzarit*⁸, współdziałające z czołgami *Merkava*. Wprowadzono do użycia nieliczne jeszcze, ciężkie transportery opancerzone *Namer* (o wadze ponad 60 ton, zbudowane na podwoziu czołgu *Merkava* Mk IV), dostosowane do walki w terenie

---

⁸ Transporter opancerzony budowany na podwoziu zdobytych radzieckich czołgów T-54 lub T-55.

zurbanizowanym. Wyposażono je w moździerze lub 12,7mm zdalnie sterowane karabiny maszynowe, 2 karabiny maszynowe 7,62 mm oraz automatyczne wyrzutnie granatów dymnych. Ich cechą charakterystyczną, w porównaniu do wozów innych państw jest brak armaty (zwykle w bojowych wozach piechoty stosuje się armaty kalibru 25/30/45 lub 73mm) oraz jakichkolwiek przeciwpancernych pocisków kierowanych (Mroczkowski, op.cit., s. 55-56).

Do torowania przejść w zamieszkanym terenie używano ciężkich opancerzonych spychaczy typu *Caterpillar* CAT D9 („*Doobi*”), które burzyły lekkie domy, wykonując wyłomy w murach. Izrael oskarżano o stosowanie ładunków fosforowych i uranowych, zabijanie ludności cywilnej, nadużycie siły zbrojnej (izraelskie zasady użycia broni nakazują, po ostrzeżeniu prowadzić ogień do osób rzucających kamieniami, ponieważ mogą one użyć granatu), prowadzenie ognia do pojazdów palestyńskiej służby zdrowia, przez co zabito kilkanaście osób personelu medycznego (tamże, s. 49).

Dążono do zminimalizowania nieuchronnych w walce w terenie zurbanizowanym strat własnych, szczególnie w pododdziałach piechoty, która unikała poruszania się po drogach, ulicach i placach, wchodzenia do pomieszczeń przez drzwi, przebijając się przez budynki poprzez wyłomy wykonywane w ścianach budynków. Dodatkowo unikano w ten sposób ognia strzelców wyborowych, min, ładunków improwizowanych i innych. Doskonałe współdziałanie wojsk lądowych z artylerią, lotnictwem, rozpoznaniem pozwalało na ostrzeliwanie celów po kilkunastu sekundach od rozpoczęcia ognia. Do sukcesu wojsk IDF przyczynił się także wywiad, który posiadał, w odróżnieniu od II wojny libańskiej, pełne dane wywiadowcze aktualizowane prawie w czasie rzeczywistym. Stąd tak łatwo było zlikwidować kierownictwo Hamasu, oznaczać cele wojskowe czy wskazywać ważne do zniszczenia obiekty. Dużą rolę odegrały tu urządzenia do przechwytywania rozmów przez telefony komórkowe i satelitarne oraz rozwinięty wywiad osobowy (Paździorek, op.cit., s. 211-212).

Do walki z wojskami izraelskimi Hamas skierował około 15 tys. bojowników, którzy jednak nie posiadali dużego doświadczenia bojowego ani nowoczesnego sprzętu przeciwpancernego i broni przeciwlotniczej. System obrony Strefy Gazy nie był gotowy w 2008 roku, pomimo że przygotowano setki tuneli, magazynów broni i amunicji, zaminowano drogi, ulice i budynki na prawdopodobnych kierunkach natarcia sił lądowych IDF.

Struktury Brygad Qassama zorganizowane były na sposób wojskowy. Bojowników szkolono do walki w mieście, przechodzili oni treningi snajperskie oraz naukę zakładania ładunków wybuchowych. Wykorzystano do szkolenia bojowników z doświadczeniem zdobytym podczas walk w Libanie 2006 i w Afganistanie. Hamas uzbrojony był w rakiety ziemia-ziemia (maksymalny zasięg do 70 km), broń przeciwpancerną (ppk *Fagot*, *Metys*, *Konkurs*; ręczne granatniki przeciwpancerne typu RPG 7 i RPG 29), moździerz oraz broń strzelecką różnych typów. Pododdziały Hamasu często występowały bez umundurowania i oznak wojskowych. Bolączką Palestyńczyków była niewielka liczba lub brak sprzętu noktowizyjnego. Podobnie jak Hezbollah oddziały Hamasu nie posiadały skutecznej broni przeciwlotniczej. System dostaw opierał się na przemyśle tunelami z Egiptu. Wykorzystywano fundusze pochodzące z Iranu i Jemenu.

Kierownictwo Hamasu w Strefie Gazy wykorzystało, jako ważny politycznie środek walki z Izraelem, tzw. „doktrynę poświęcenia” (inaczej doktryna „żywych tarcz”). W związku z tym celowo wykorzystywano zamieszkane budynki, biura organizacji międzynarodowych (UNRWA, ONZ), meczety (magazyny broni) do prowadzenia walki – wystrzeliwania rakiet, wiedząc, że wojska izraelskie błyskawicznie (nawet w czasie kilkudziesięciu sekund) ostrzeliwują miejsca, skąd prowadzony jest ogień, co w konsekwencji powoduje straty wśród ludności cywilnej, a to z kolei pozwala znów oskarżać armię Izraela o zabijanie niewinnej ludności, niszczenie ośrodków religijnych itp.⁹ Hamas osiągnął podczas tej operacji swoje cele, pokazując, jakim arsenałem dysponuje, wykorzystując możliwości własnych rakiet (średnio dziennie wystrzeliwano 29 rakiet), które były w stanie osiągnąć cele w południowych osiedlach i miastach Izraela (Ryc. 1). Brygady Qassama nie zostały rozbite, dlatego też Hamas przedstawiał swoje działania jako własny sukces (Lachowski, 2012, s. 5).

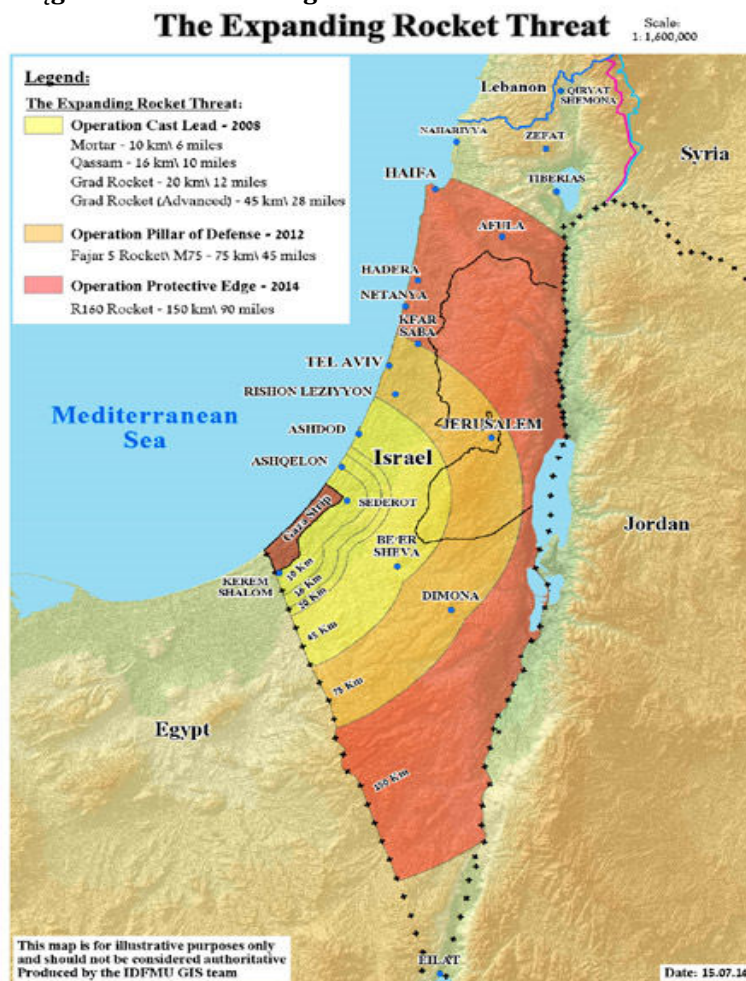
Operacja „Płynny Ołów” przyniosła za sobą ogromną liczbę zabitych i rannych, w większości wśród ludności cywilnej. W trakcie walk zginęło od 1387 do 1417 osób (w tym 410 dzieci, 100 kobiet), rannych było 5285 Palestyńczyków. Straty po stronie izraelskiej potwierdzają dużą asymetrię: 10 żołnierzy i 3 cywili (Niedziela, 2012, s. 112). Przeprowadzenie operacji „Płynny Ołów” nie rozwiązało żadnego z

---

⁹ Szerzej: NATO Strategic Communications Centre of Excellence, *Hamass' use of human shields in Gaza*, https://stratcomcoe.org/cuploads/pfiles/hamas_human_shields.pdf, dostęp: 09.02.2022.

problemów związanych z bezpieczeństwem Izraela. Nie osłabiono także znacząco struktury Hamasu i PIJ w Gazie. Natomiast państwo izraelskie potępiono za bezprecedensowe atakowanie cywilów i celów niewojskowych, dokonywanie zbrodni wojennych i nadmierne użycie siły (Mroczkowski, op.cit., s. 237-249).

Ryc. 1. Zasięg ostrzału raketowego Hamasu w latach 2008-2014

Źródło: Global Security, <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/hamas-qassam.htm>, dostęp: 23.03.2022.

Doświadczenia z operacji „Filar Obrony”

Siły Obronne Izraela rozpoczęły operację „Filar Obrony” (ang. *Pillar of Defense*) 14 listopada 2012 roku. Najważniejszym celem operacji było zniszczenie infrastruktury raketowej należącej do organizacji

terrorystycznych w Gazie oraz odbudowa skuteczności strategii odstraszenia. W pierwszych atakach zlikwidowano Ahmeda al-Jabarięgo, jednego z najważniejszych przywódców militarnego skrzydła Hamasu i twórcy wielu operacji terrorystycznych, odpowiedzialnego za większość akcji militarnych Hamasu prowadzonych ze Strefy Gazy przeciwko Izraelowi w ciągu poprzednich 10 lat¹⁰.

W czasie 8 dni trwania operacji „Filar Obrony” na Izrael wystrzelono 1500 rakiet i pocisków. Według źródeł izraelskich blisko 500 antyrakiet *Tamir* nowego systemu obrony przeciwlotniczej/przeciw pociskowej *Żelazna Kopuła (Iron Dome)* wystrzelonych z 5 wyrzutni, zestrzeliło 421 palestyńskich pocisków. Związki Hamasu z Iranem potwierdziło użycie niewielkiej liczby rakiet typu Fajr-3 i Fajr-5 (o zasięgu operacyjnym do 75 km)(Piotrowski, 2013, s. 1). Podczas tej operacji nie przeprowadzono natarcia siłami wojsk lądowych przeciwko bojownikom palestyńskim. Jednakże pododdziały brygad wojsk lądowych zajmujących stanowiska wokół Strefy Gazy meldowały o skutecznym użyciu najnowszego ASOP *Trophy/Aspro-A* (ASOP - Aktywny System Ochrony Pojazdów), który w kilkunastu przypadkach skutecznie ochronił czołgi w nie wyposażone przed ogniem ppk¹¹ (Cohen i inni, 2017).

Strony konfliktu niewiele zyskały na operacji „Filar Obrony”, każda jednak ogłosiła swoje zwycięstwo. Hamas i społeczność palestyńska poniosły większe straty materialne niż Izrael. Premier Netanjahu także uznał się za wygranego, jednak w rzeczywistości IDF naruszyło jedynie system dowodzenia i infrastrukturę palestyńskich organizacji paramilitarnych, wzmocniło za to poparcie dla Hamas w Strefie Gazy. Siły izraelskie zniszczyły ok. 140 palestyńskich tuneli służących przemytowi oraz przerzutowi bojowników, 26 fabryk broni, 19 punktów dowodzenia Hamasu. Wyeliminowano też 30 wyższych rangą dowódców tej organizacji. W wyniku walk śmierć poniosło około 160-170 Palestyńczyków (55 bojowników) i 6 Izraelczyków (w tym 2

---

¹⁰ Ambasada Izraela w Warszawie, *Terror Hamasu wobec cywili w Izraelu i Gazie*, <http://embassies.gov.il/warsaw/newsAndEvents/Pages/2012-11/Filar-obrony-chronienie-cywilow.aspx>, dostęp: 01.03.2022.

¹¹ Według firmy Rafael ASOP Trophy może neutralizować wiele typów zagrożeń, takich jak pociski granatników przeciwpancernych, pociski kumulacyjne oraz ppk z głowicami tandemowymi. Obecnie system ten występuje w kilku wersjach: odmiana HV przeznaczona jest do montażu na czołgach (*Merkava*), i ciężkich transporterach opancerzonych (*Namer*). Wersja LV znajduje zastosowanie na lżejszych pojazdach, Army Guide, *Trophy/Aspro*, (<http://www.army-guide.com/eng/product2718.html>, dostęp: 19.02.2022).

żołnierzy). Statystyki dotyczące rannych podają, że obrażenia odniosło około 900 Palestyńczyków i 240 Żydów¹².

Izrael triumfował pod względem militarnym, za to kwestie polityczne były bardziej złożone. Hamas ponownie otrzymał duże wsparcie logistyczne z Egiptu i Iranu, co było bardzo niebezpieczne dla Izraela. Natomiast IDF ponownie potępiono za atakowanie cywilów i celów niewojskowych, dokonywanie zbrodni wojennych.

Doświadczenia z operacji „Ochronny Brzeg”

8 lipca 2014 r. rozpoczęła się kolejna operacja wojskowa IDF o kryptonimie „Ochronny Brzeg” (ang. *Protective Edge*). W pierwszej fazie walki prowadziło lotnictwo i artyleria. Operację lądową podjęto 17 lipca po wielu dniach nieustającego ostrzału raketowego oraz prób likwidacji tuneli, wykorzystywanych do wtargnięcia na teren Izraela. Głównym celem operacji było zniszczenie infrastruktury Hamasu, składowisk rakiet i tuneli, których nie można było zniszczyć atakami z powietrza. Wykorzystywano je głównie do przemytu broni, przemieszczania skrytego pododdziałów, dokonywania zasadzek na siły IDF. Do dnia 4 sierpnia IDF poniosły znaczne straty - liczba ofiar śmiertelnych wyniosła 66 żołnierzy oraz 3 osoby cywilne. Nastąpił także gwałtowny wzrost palestyńskich ofiar śmiertelnych, oceniany na osiem razy większy niż przed inwazją lądową. Najcięższe i najbardziej dotkliwe dla strony palestyńskiej walki w Strefie Gazy miały miejsce w nocy z 15 na 16 lipca. Organizacje humanitarne podają, że naliczono 2133 palestyńskie ofiary śmiertelne, z których co najmniej 75% stanowili bojownicy¹³.

Od 5 do 19 sierpnia kilka razy zawieszano ogień w celu udzielenia pomocy humanitarnej ofiarom ataków. 18 sierpnia 2014 r. izraelska agencja bezpieczeństwa *Szin Bet* poinformowała, że w ciągu ostatnich dwóch miesięcy przeprowadziła szeroką operację na Zachodnim Brzegu, w trakcie której aresztowano 93 bojowników *Hamasu*. Rozbito komórki kierowane przez główną kwaterę tej organizacji w Turcji.

---

¹² Rawley, J. W., United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, *Remarks of the UN Resident and Humanitarian Coordinator In the Occupied Palestinian Territory, Remarks of the UN Resident and Humanitarian Coordinator in the oPt, Mr James W. Rawley | United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs - occupied Palestinian territory (ochaopt.org)*, dostęp: 19.01.2022.

¹³ Tamże, s. 125; International Federation for Human Rights, 2014. *Trapped and Punished: The Gaza Civilian Population under Operation Protective Edge*, s. 10, https://www.fidh.org/IMG/pdf/report_gaza_fidh_march_2015.pdf, dostęp: 20.03.2022.

Palestyńskie bojówki wystrzeliły prawie 4,5 tys. rakiet (90 dziennie) i 1,7 tys. pocisków moździerzowych. Według izraelskich źródeł większa część z nich została przechwycona przez najnowszą wersję systemu Żelazna Kopia. 26 sierpnia Izrael i Hamas (także pozostałe ugrupowania w Gazie) zgodziły się na długoterminowe zawieszenie broni. Izrael przystał także na otwarcie przejść granicznych w celu ułatwienia przepływu pomocy humanitarnej.

W walce na terenie zurbanizowanym używano ciężkich transporterów opancerzonych TO *Namer* i *Achzarit*, które nie posiadały armat i ppk. W czasie tej operacji użyto masowo systemów samoobrony *Trophy/Aspro-Az* a montowanych na czołgach *Merkava* Mk IV. Podczas bojowego zastosowania wozów wyposażonych w ten system rezygnowano z ubezpieczania pojazdów przez piechotę, ponieważ wystrzeliwane ładunki niszczące atakujące pociski przeciwpancerne likwidowały również osoby znajdujące się na linii czołg-atakujący pocisk. Użycie systemu, a przede wszystkim jego skuteczność, spowodowało zmianę taktyki Hamasu - sekcje przeciwpancerne bojowników zaczęły „polować” na lżejsze wozy bojowe. Wydaje się, że działania te przesądziły o konieczności instalacji aktywnej ochrony także na transporterach opancerzonych. Zrezygnowano także z używania w walce transporterów opancerzonych (TO) na podwoziu amerykańskiego M-113, które były niezdolne do ochrony żołnierzy przed ogniem środków przeciwpancernych. Według ONZ w ostatnich dniach ofensywy wojskowej zaobserwowano nowe sposoby walki, m.in. bombardowanie wielopiętrowych, budynków zamieszkałych przez setki ludzi.

Doświadczenia z operacji „Strażnik Murów”

Kolejny konflikt w Strefie Gazy rozpoczął się 10 maja 2021 roku skutecznym ostrzałem raketowym obszarów miasta Aszkelon prowadzonym przez bojowników Hamasu, a zakończył 21 maja tego roku zawieszeniem broni wynegocjowanym tradycyjnie przez rząd egipski. Główne cele działań IDF to zniszczenie infrastruktury wojskowej oraz siły żywej Hamasu i Palestyńskiego Islamskiego Dżihadu. Przed rozpoczęciem działań wojennych źródła izraelskie szacowały, że Hamas i PIJ wyposażone były w około 13-15 tys. rakiet, w większości produkowanych lokalnie typu *Qassam*. Oddziały palestyńskie, próbując zablokować pracę systemu *Żelaznej Kopuły* wystrzeliwały rakietami w niespotykanym dotąd tempie, w wielu przypadkach odpalając jednocześnie ich dziesiątki na ten sam cel z różnych stanowisk ogniowych w Strefie. Próby ostrzału obejmowały także aglomerację Tel

Awiiu, szczególnie w pierwszym tygodniu działań wojennych. W sumie wystrzelono 4,3 tys. rakiet (z czego ponad 600 spadło w Gazie), co w ciągu jedenastu dni konfliktu oznaczało średnio około 390 odpaleń dziennie. Rakiety systemu *Żelazna Kopyta* zestrzeliły większość palestyńskich pocisków moździerzowych, rakiet i uzbrojonych bezzałogowych statków powietrznych (w tym dronów), wystrzeliwanych w kierunku Izraela.

Hamas szeroko wykorzystywał podziemne instalacje jako schrony, a także do przerzutu bojowników obsługujących wyrzutnie rakiet, moździerze i ppk. Według izraelskich źródeł palestyńskie obsługi przeciwpancernych pocisków kierowanych tylko raz spowodowały straty, trafiając w izraelski pojazd. Nowością było kilkakrotne użycie przez Hamas bezzałogowych dronów podwodnych z 30 kg ładunkami wybuchowymi w celu niszczenia izraelskich instalacji gazowych i okrętów. Drony te skutecznie likwidowane były przez izraelską marynarkę wojenną¹⁴.

Kolejną znaczącą nowością zastosowaną podczas operacji było wykorzystanie przez IDF sztucznej inteligencji (AI - *Artificial Intelligence*), opartej na powszechnie dostępnym na rynku cywilnym oprogramowaniu, które dostosowywano do potrzeb militarnych. Oprogramowanie to wykorzystywało dane na temat sił i środków przeciwnika, możliwych kierunkach i czasie ataku zgromadzone dzięki rozpoznaniu elektromagnetycznemu (SIGINT - *Signals Intelligence*), obserwacji wizualnej (VISINT - *Visual Intelligence*), źródeł osobowych służb specjalnych (HUMINT- *Human Intelligence*) czy też obrazowania w ramach wywiadu geoprzestrzennego (GEOINT - *Geospatial Intelligence*). Dzięki gromadzonym danym, możliwości szybkiego ich łączenia i analizowania, osiągnięto możliwości błyskawicznego ustalania celów ataków na potrzeby lotnictwa, śmigłowców bojowych, BSL, dronów bojowych i artylerii różnych typów¹⁵. Podczas operacji zginęło ponad 240 Palestyńczyków, w tym 25 wyższych dowódców Hamasu oraz 12 Izraelczyków.

---

¹⁴ Rumley, G., Zilber, N., *A Military Assessment of the Israel-Hamas Conflict*, The Washington Institute, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/military-assessment-israel-hamas-conflict>, dostęp: 18.03.2022.

¹⁵ Raubo, J., *Synergia wywiadu i wojska czyli izraelska operacja Guardian of the Walls*, <https://defence24.pl/sily-zbrojne/synergia-wywiadu-i-wojska-czyli-izraelska-operacja-guardian-of-the-walls-komentarz>, dostęp: 18.03.2022; CYBERDEFENCE24, *Izraelskie bombardowanie celów Hamasu. AI mówiła „kiedy i gdzie”*, <https://cyberdefence24.pl/armia-i-sluzby/izraelskie-bombardowanie-celow-hamasu-ai-mowila-kiedy-i-gdzie>, dostęp: 18.03.2022

Podsumowanie

Armia izraelska przystępując do działań w Strefie Gazy w XXI wieku zmieniła strategię prowadzenia działań zbrojnych: udoskonalono system szkolenia i dowodzenia wojsk lądowych, wprowadzono nowe rodzaje broni, opracowano m.in. skuteczny system zwalczania rakiet i pocisków, systemy samoobrony pojazdów pancernych, masowo używano BSL, dronów, broni precyzyjnej czy też w ostatniej operacji sztucznej inteligencji wspierającej dowódców w podejmowaniu decyzji.

W walce w Strefie Gazy używano czołgów *Merkava IV* oraz ciężkich transporterów opancerzonych *Namer* i *Achzarit*, wyposażonych w ASOP. Okazały się one skuteczne w walce na terenie zabudowanym, co zaprzecza opiniom o nieprzydatności broni pancernej w walkach miejskich, czy też w ogóle o schyłku roli czołgów w XXI wieku. Niezwykle ważne okazało się rozpoznanie rozmieszczenia fortyfikacji i stanowisk obronnych bojowników palestyńskich dzięki wykorzystaniu różnych źródeł wywiadowczych oraz wsparcia oprogramowania opartego na sztucznej inteligencji. Nowoczesne metody pozwalały na ostrzeliwanie palestyńskich celów po kilkunastu sekundach od ich wykrycia.

Dla Izraela bardzo poważnym zagrożeniem są systemy tuneli wykopywane pod umocnieniami granicznymi. Władze Hamas twierdzą, że już przygotowano ich setki kilometrów, a prace stale są prowadzone. Przy użyciu tuneli bojownicy palestyńscy dokonali wielu wtargnięć na teren Izraela. Już w 2006 roku użyto tunelu do porwania izraelskiego żołnierza Gilada Shalita. Niewątpliwie Hamas i PIJ wykorzystują doświadczenia Hezbollahu z wojen w Libanie (Lotarski, 2021). Dzięki podziemnym instalacjom Palestyńczycy, wzorem Hezbollahu w Libanie, mogli neutralizować przewagę wojsk izraelskich, stosując zasadzki, skryte manewry pododdziałami, wyjście na tyły wojsk IDF czy też możliwość szybkiej ucieczki. Ze względu na dużą skalę rozbudowy tuneli przez Hamas rząd izraelski zmuszony jest przeznaczać dziesiątki milionów dolarów na opracowanie skutecznych technologii ich wykrywania i niszczenia.

W kolejnych operacjach wzrastała liczba wystrzelianych przez Hamas i PIJ pocisków raketowych: podczas operacji 2021 roku wystrzelono 4,3 tys. rakiet (z czego ponad 600 spadło w Gazie), co oznacza średnio około 390 dziennie. Dla porównania podczas operacji „*Płynny Ołów*” odpalano średnio tylko 29 rakiet dziennie, w 2012 roku było to już 187. Większość użytych w operacjach rakiet Hamasu to produkowane lokalnie rakiety typu *Qassam* oraz irańskie *Fajr*. Znacznie

zwiększał się także zasięg palestyńskich rakiet z dystansu kilkunastu kilometrów do 150, obejmując ostrzałem większość terytorium Izraela. Możliwości te powodowały konieczność doskonalenia izraelskiego systemu ostrzegania przed atakami raketowymi, masowej rozbudowy schronów dla ludności cywilnej oraz zwiększania liczby jednostek przeciwlotniczych.

Należy podkreślić, że IDF, pomimo ogromnej przewagi ilościowej i jakościowej, ponosił dotkliwe straty ludzkie podczas krótkich operacji lądowych w 2008 i 2014 roku. Przewidywana nieuchronna utrata żołnierzy sił lądowych była jedną z przyczyn rezygnacji z działań lądowych w operacji 2021 roku, ponieważ w walkach miejskich izraelska przewaga taktyczna i technologiczna nie sprawdza się. Niezwykle cennym i skutecznym okazał się system przeciwlotniczy *Żelazna Kopuła*, użyty po raz pierwszy w 2012 roku. Do 2021 roku zestrzelił on ponad 2,5 tys. celów, osiągając skuteczność rzędu 90%, zwalczając głównie pociski moździerzowe, rakiety różnych typów, BSL, posiadając zdolność jednoczesnego zwalczania kilkudziesięciu celów. Obecnie odgrywa on bardzo ważną rolę w działaniach zbrojnych przeciwko bojownikom palestyńskim oraz libańskiemu Hezbollahowi. Z powodu jego efektywności w 2019 roku zakupiły go wojska USA, do obrony ważnych obiektów wojskowych.

Należy zauważyć, że rakiety *Tamir* systemu *Żelazna Kopuła* nie należą do tanich, ich koszt obecnie oscyluje między 50 a 100 tys. USD. W związku z tym, pragnąc obniżyć koszty użycia systemu, w lutym 2022 roku rząd izraelski upublicznił plany zastosowania w ciągu najbliższego roku laserów bojowych opracowywanych przez firmy *Elbit* i *Rafael*, co znacznie obniżyłoby koszty obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej Izraela.

Niewątpliwie w poszczególnych operacjach IDF osiągnęły ogromną przewagę we wszystkich aspektach wojskowych. Oddziały Hamas i PIJ wykazały, że nie były zdolne do podjęcia równorzędnej walki konwencjonalnej, jednakże mogły prowadzić wielodniową walkę z wielokrotnie większym przeciwnikiem, zadając mu straty w terenie zurbanizowanym. Brakowało im jednak skuteczności w starciu z ultranowoczesnym systemem przeciwlotniczym *Iron Dome* czy systemami ASOP pojazdów pancernych.

Konflikty zbrojne, jakie rozegrały się w Strefie Gazy kosztowały życie tysiący ludzi. Duże kontrowersje budzą operacje „*Płynny Ołów*” oraz „*Ochronny Brzeg*” ze względu na największą liczbę ofiar wśród osób cywilnych. Komentowano je, m.in. oskarżając strony konfliktu o zbrodnie

wojenne i ludobójstwo. Przedstawiciele i sympatycy Izraela wskazywali, że odpowiedzialność ponosi także Hamas, który nie tylko nakłaniał Palestyńczyków do wstrzymania się z ewakuacją przed możliwym ostrzałem, lecz wręcz celowo używał ludności cywilnej jako „żywych tarcz”. Podobnie cywilne budynki służyły do celów militarnych. Izrael w odpowiedzi na zarzuty odwoływał się do prawa do samoobrony przed atakami raketowymi prowadzonymi ze Strefy.

Godnym podkreślenia aspektem jest także fakt, że IDF wykorzystuje w wojskach lądowych głównie sprzęt wojskowy wyprodukowany w Izraelu. Wpływa to na bezpieczeństwo kraju i rozwój własnej myśli technicznej. Doświadczenia zebrane w opisanych operacjach wojskowych niewątpliwie powinny być wykorzystane w konfliktach zbrojnych prowadzonych w zurbanizowanej Europie.

Literatura

- Belica, B., 2018. *Relacje saudyjsko-irańskie i układ sił na Bliskim Wschodzie*, Przegląd Geopolityczny, 24, s. 101-111.
- Cohen, R.S., Johnson, D.E., Thaler, D.E., Allen, B., Bartels, E.M., Cahill, J., Efron, S., 2017. *From Cast Lead to Protective Edge: Lessons From Israel's Wars in Gaza*. RAND Corporation, Santa Monica, Calif.
- Domeracki, K., 2018. *Hezbollah i jego wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe*, Wydawnictwo Difin, Warszawa.
- Izak, K., 2014. *Leksykon organizacji i ruchów islamistycznych*, Warszawa.
- Jarząbek, J., 2012. *Palestyńczycy na drodze do niepodległości. Rozwój, przemiany i kryzys ruchu narodowego*, Warszawa.
- Lachowski, Z., 2012. *Konflikt izraelsko-palestyński*, Tygodnik BBN Nr 112.
- Lotarski, P., 2021. *Rozwój komponentu militarnego Hezbollah w XXI wieku w kontekście konfliktu libańsko-izraelskiego*, Przegląd Geopolityczny, nr 36, s. 80-97.
- Michalczuk, K., 2021. *Aktywność dżihadystów po Arabskiej Wiośnie*, Przegląd Geopolityczny, 37, s. 121-131.
- Mroczkowski, K., 2014. *Płynny Ołów. Izraelska operacja wojskowa w Strefie Gazy 2008-2009*, Zabrze – Tarnowskie Góry.
- Niedziela, S., 2012. *Konflikty i napięcia w świecie arabskim*, Warszawa.
- Paździorek, P., 2018. *Asymetryczny i hybrydowy charakter konfliktów izraelsko-arabskich na początku XXI wieku*, Warszawa.

Lotarski, P., 2022. *Doświadczenia z operacji wojskowych prowadzonych w Strefie Gazy w XXI wieku*, Przegląd Geopolityczny, 40, s. 103-120.

Piotrowski, M.A., 2013. *Izraelski system obrony antybalistycznej i przeciwrakietowej – architektura i doświadczenia operacyjne*, Biuletyn PISM nr 13.

Plebaniak, P., 2019. *Wojna jako nieporozumienie koncepcyjne. Rozważania o rozliczalności, maskowaniu oddziaływania i asabijja*, Przegląd Geopolityczny, 27, s. 9-31.

Szulze, K.E., 2010. *Konflikt arabsko-izraelski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Lessons learned from the 21st century military operations in Gaza

The Gaza Strip has been an area of military operations in the 21st century by the Hamas organization and Palestinian Islamic Jihad against Israel. In response to the activity of the Islamic groups, the Israeli armed forces have conducted four major military operations. The purpose of this paper is to present this asymmetric conflict conducted in urban terrain and the new types of military technology used there. The evaluation is based on the experience of the military operations conducted there. The advantage that Israel gained was due to, among other things, the use of intelligence and reconnaissance methods, as well as the use of software based on artificial intelligence. However, Israeli troops suffered heavy human losses, which indicates that in urban combat tactical and technological superiority does not always work. By preparing underground installations and tunnels, the Palestinians were able to neutralize the Israeli army's advantage by using ambushes, stealthy maneuvers by subdivisions, exits to the rear of the Israeli army, or the ability to make a quick escape. However, they lacked effectiveness against the ultra-modern Iron Dome anti-aircraft system, or against armored vehicles. This contradicts opinions about the unsuitability of armoured weapons in urban combat. Experience gained in described military operations should be used in future military conflicts conducted in urbanized Europe.

Key words: Gaza Strip, Israel, Hamas, Palestinian Islamic Jihad, international terrorism, asymmetric war, new military technologies.